

Anne-Marie HOUDEBINE (éd.), *La Phonologie de l'enfant français de six ans. Variétés régionales*, Hamburg, Helmut Buske Verlag, 1985, XIII + 253 s.

Angers Üniversitesi öğretim üyelerinden işlevsel dilbilimci Anne-Marie HOUDEBINE'in yayımcılığını üstlendiği ve ilk bölümüyle son bölümünü yazdığı bu kitap «altı yaşındaki Fransız çocuğunun sesbilimsel dizgesi»yle bu dizgenin bölgesel çeşitlerine ilişkin. A. MARTINET'in önderliğini yaptığı Fransız işlevsel dilbilim okulunun ilkelerine uygun olarak dilsel kullanımları tüm değişkenlikleriyle saptamayı amaçlayan geniş bir sözlü tarama araştırmasının ürünü dokuz bölümden oluşan yapının birinci bölümü tarama çalışmalarının yanı sıra kuramsal amaçlarla yöntem sorunlarını ele alıyor. Bu bölümü izleyen yedi bölüm, «altı yaşındaki Fransız çocuğu»yla ilgili olarak sırasıyla Lille (A. LEFEBVRE), Vervins (J. - P. GOUDAILLIER), Carcassonne (A. BOUCHERIT), Tarbes (A. BOUCHERIT), Les - Milles (J. - P. GOUDAILLIER), Paris (C. PERETZ - JUILLARD), Besançon ve Nancy (G. KONOPCZYNSKI) gibi yöreler üzerinde odaklaşan incelemeler kapsıyor. Son bölümde ise, A. - M. H., çağdaş Fransızcanın çeşitleriyle devimselliği üzerine bir bireşim denemesinde bulunuyor.

Sözlü dilsel gerçekliğe ilişkin önemli bir yaklaşım niteliği taşıyan yapıtta altı yaşındaki çocukların (bu yaş birçok ülkede okula başlama yaşıdır) sesbilimsel dizgesi Fransa'nın kuzey, güney ve doğu bölgeleriyle Paris'te gerçekleştirilen tarama araştırmalarıyla belirlenerek değerlendiriliyor, böylece çağdaş dilsel gerçeklik saptanmaya çalışılıyor. Özellikle ünlüler dizgesine ağırlık verilmiş : Örneğin, üç açıklık derecesi belirlenen yörelerle (kuzeyde Vervins, güney) dört açıklık derecesi ayırt edilen Paris söz konusu çeşitliliği yansıtıyor. Bu ayırım, kimi çocukların yedi ağız ünlüsü, kimilerinin ise on üç ağız ünlüsü kullanmasını da açıklıyor. MARTINET'den kaynaklanan «devimsel eşsürem» kavramı çerçevesinde, ağır basan eğilimlerle gerilemekte olan eğilimlerin, gelenekle yeniliğin iç içe bulunduğu bir dilsel kesit sunularak dilin bir tür «dizgelerin dizgesi» niteliği taşıdığı vurgulanıyor. Okulun etkisi üzerinde de durulan çalışmada, yazı öğrenimi ve öğretmenlerin gözlemleri aracılığıyla çocukta gerçekleşen ve belli bir dil düzeyine («ülküsül dil») yönelik olan iç-bağlanım (introjection) da belirginleşmektedir.

Eğitbilimsel amaçlarının yanı sıra kuramsal bir kapsamı da olan bu yapıtta, «gerçekçi» yapısalcılık, daha açık bir deyişle işlevselcilik, dil olgularını tüm çeşitlilikleriyle saptayıp dural yaklaşımları aşan, eşsüreme bu yoldan derinlik kazandıran çalışmalarına bir yenisini daha katmış bulunmaktadır. Dilbilimin, olanaklı durumlarda sözlü tarama araştırmalarıyla işlem yapmasının ne denli yararlı ve verimli olduğunu tanımlayan bu türlü incelemeler, gelecekteki genel dilbilim kuramının da kuşkusuz en sağlam temelini oluşturacaktır.